

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่องทัศนคติของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการเป็นผู้ประกอบการ ในบทนี้ประกอบด้วยทฤษฎีและแนวคิดในเรื่องทัศนคติ แนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทฤษฎีและแนวคิด

แนวคิดเรื่องทัศนคติ (Attitudes)

ทัศนคติ (Attitudes) คือ การประเมินหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับความชอบ หรือไม่ชอบในวัตถุ คน หรือเหตุการณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง ทัศนคติจึงเป็นความรู้สึกด้านอารมณ์ (พอใจหรือไม่พอใจ) และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อม ทัศนคติเป็นพลังอย่างหนึ่งที่ไม่อาจมองไม่เห็นเช่นเดียวกับสติปัญญาหรือแรงจูงใจ แต่เป็นพลังที่สามารถผลักดันการกระทำบางอย่างที่สอดคล้องกับความรู้สึกของทัศนคติ อาจกล่าวได้ว่าทัศนคติ คือท่าทีหรือแนวโน้มของบุคคลที่แสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นบุคคล กลุ่มคน ความคิด หรือสิ่งของก็ได้ โดยมีความรู้สึกหรือความเชื่อเป็นพื้นฐานบางคนก็มีทัศนคติด้านบวก (Positive Affectivity) บางคนก็มีทัศนคติด้านลบ (Negative Affectivity) ทัศนคติมีองค์ประกอบ 3 ด้าน (วัฒนา ศรีสัตย์วาจา, 2535) ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive or Perceptual Component) หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ความคิดรวบยอด หรือการรับรู้
2. องค์ประกอบด้านความชอบหรือความรู้สึก (The Affective Component) ได้แก่ ความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากองค์ประกอบแรก
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มเชิงที่จะมีการกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

แนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

การประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระ เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และยังมีคำเรียกกิจการงานที่มีลักษณะงานที่คล้ายคลึงกันนี้อีก ได้แก่คำว่า อาชีพส่วนตัว และคำว่า การประกอบธุรกิจ ขนาดย่อม ความหมายที่มักจะเข้าใจกัน โดยทั่วไปมักจะหมายถึง อาชีพที่เป็นนายจ้างของตนเอง มีความเป็นอิสระ ไม่เป็นลูกจ้างรับเงินเดือนจากนายจ้าง แต่ได้รับค่าตอบแทนจากกิจการของตนเอง สำหรับ

ความหมายอย่างเป็นทางการที่ชัดเจนยังไม่มีกำหนดไว้ (มุสตี รุมาคม, 2544)

วัตถุประสงค์ในการเข้าไปประกอบธุรกิจนับเป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่ผู้คาดหวังจะเข้าไปเป็นเจ้าของธุรกิจกำลังเผชิญอยู่คือ การทำให้เกิดผลสำเร็จจากการเข้าไปประกอบธุรกิจของตนเอง เรื่องนี้ส่งผลกระทบต่อทัศนคติอันสูงสุดท้ายที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยเป้าหมายต่าง ๆ จะเป็นตัวกำหนดหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจทางการบริหารในอนาคต และมาตรฐานที่ใช้สำหรับประเมินผลการปฏิบัติงานของกิจการคือ

1. กำไรและความมั่งคั่ง (Profit and Wealth) เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งในการเข้าไปประกอบธุรกิจ คือ โอกาสที่จะได้กำไรและสะสมความมั่งคั่ง ผู้ที่คาดหวังจะเป็นผู้ประกอบการเป็นจำนวนมากเชื่อในภาษิตที่ว่า “ไม่มีทางที่จะร่ำรวยจากการทำงานให้ผู้อื่น” การเผชิญกับอนาคตที่ยังคงเป็นลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้นเพียงเพื่อให้ทันตามภาวะเงินเฟ้อเท่านั้นทำให้บุคคลเป็นจำนวนมากมองความเป็นเจ้าของธุรกิจด้วยความเข้าใจว่าเป็นวิธีการหนึ่งจากวิธีการที่มีอยู่ไม่มากนักที่จะสร้างความมั่งคั่งให้เกิดขึ้นได้ และทำให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น จึงเป็นการแก้ปัญหการว่างงานได้อีกทางหนึ่ง

2. ความพอใจส่วนบุคคล (Personal Satisfaction) การสร้างธุรกิจจากจุดเริ่มต้นหรือการรับช่วงกิจการที่ตกอยู่ในความมืดมนและพลิกฟื้นให้ประสบความสำเร็จนั้น เป็นความพอใจส่วนบุคคลที่ยิ่งใหญ่ประการหนึ่งสำหรับผู้ที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจหลายคน และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการที่มีความคิดริเริ่ม กล้าเสี่ยง และแสวงหาความก้าวหน้า ได้พิสูจน์ความสามารถของตนตลอดจนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ธุรกิจขนาดย่อมจึงเป็นช่องทางที่ดีเนื่องจากใช้เงินทุนไม่มากนัก และเป็นอาชีพอิสระ โดยมีโอกาสทำงานที่ตนเองภูมิใจ แต่ผู้ประกอบการจะต้องมีความมุ่งมั่นอดทนต่อความยากลำบาก และพร้อมที่จะต่อสู้แก้ไขปัญหายุ่งยากอยู่ตลอดเวลา

3. ความเกี่ยวข้องของครอบครัว (Family Involvement) สิ่งสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความพอใจส่วนบุคคลซึ่งบุคคลได้รับจากการเป็นเจ้าของธุรกิจก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่าความเป็นเจ้าของธุรกิจจะเสนอโอกาสให้กับความเกี่ยวข้องของครอบครัวในเรื่องการมีส่วนร่วมในการขึ้นและลงของกิจการสามารถทำให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งขึ้นเป็นอย่างมาก

4. ความเป็นอิสระและอำนาจ (Independence and Power) การเป็นเจ้านายตนเองเป็นเรื่องที่ดึงดูดใจเป็นพิเศษในการเข้าไปประกอบธุรกิจ ในบริษัทขนาดใหญ่ความสามารถที่จะเลือกเวลาทำงานได้ตามความพอใจหรือทำการตัดสินใจที่สำคัญ ๆ และไม่ต้องไปรายงานผู้บังคับบัญชาถูกจำกัดอยู่กับบุคคลเพียงไม่กี่คนซึ่งมีตำแหน่งบริหารในระดับสูง

5. สถานภาพทางสังคม (Social Status) การเปลี่ยนมาเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดย่อมทำให้ต้องเปิดอาณาจักรของการติดต่อทางสังคมใหม่ทั้งหมด การเคลื่อนไหวจากการทำงานให้ผู้อื่นมาเป็นเจ้าของซึ่งมาเป็นผู้บริหารงานเอง มักก่อให้เกิดการติดต่อทางสังคมและความนับถือจากนักธุรกิจ ใน

ธุรกิจขนาดใหญ่และขนาดเล็ก งานของหน่วยงานของรัฐเป็นจำนวนมากต้องอาศัยการสนับสนุนจากวงการธุรกิจ และจากการที่เจ้าของธุรกิจมีสถานภาพทางสังคม ผู้ประกอบการจะพบช่องทางที่จะเข้าถึงเหตุการณ์และองค์การที่แตกต่างกัน

เหตุผลของการไม่เข้าไปประกอบธุรกิจ

การเข้าไปประกอบธุรกิจของตนเองจะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ เช่นกัน หลายครั้งที่มีความสำคัญมากกว่าข้อดีที่มีอยู่ มีคำกล่าวซึ่งอาจจะเป็นความจริงที่ว่า การเป็นผู้ประกอบการไม่สามารถบังคับใจกันได้ ผู้ที่คาดหวังว่าจะเป็นเจ้าของธุรกิจต้องประเมินผลประโยชน์จากการมีธุรกิจของตนเองกับความสูญเสียทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นได้ การขาดความมั่นคงในการทำงาน การควบคุมสภาพแวดล้อมต้องทำงานหลายด้านและใช้เวลามาก และผลกระทบที่มีต่อครอบครัว

1. ความสูญเสียทางการเงิน (Financial Loss) กิจการหรือธุรกิจใด ๆ ไม่ว่าจะเป็ขนาดใหญหรือขนาดเล็กจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่จะต้องสูญเสียทางการเงิน ในขณะที่ธุรกิจบางแห่งสามารถทำกำไรอยู่ในระดับสูง มีธุรกิจเป็นจำนวนมากดำเนินงานอยู่ในสภาพที่ขาดทุนหรือเพียงแก่คุ้มทุนเท่านั้น

2. ขาดความมั่นคงในการทำงาน (Lack of Job Security) การทำงานในธุรกิจขนาดใหญ่หรือหน่วยงานของรัฐช่วยให้งานและรายได้มีความมั่นคง แม้ว่าในธุรกิจขนาดใหญ่จะมีปัญหาต่าง ๆ เช่นกัน แต่การว่าจ้างค่อนข้างสม่ำเสมอ มีการกำหนดชั่วโมงทำงานแน่นอน รายได้นำเชื่อถือ วางแผนการลาหยุดพักผ่อนไว้ได้ และพนักงานสามารถทำกิจกรรมอย่างอื่นได้นอกเวลาทำงาน

3. สภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ (Uncontrollable Environment) ผู้ที่คาดหวังว่าจะเป็นผู้ประกอบการจะต้องทราบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกและปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเจ้าของ ดังเช่นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำนำความหายนะไปสู่ธุรกิจจำนวนมาก ในขณะที่ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจช่วยให้ธุรกิจอยู่รอดต่อไปได้ กฎหมายรักษาสภาพแวดล้อมซึ่งจำกัดการตัดไม้ป่าส่งผลให้อุตสาหกรรมค้าไม้เจริญเติบโตช้าลง และบังคับให้โรงเลื่อยจำนวนมากต้องปิดกิจการ

4. ต้องทำงานหลายด้านและใช้เวลามาก (Work and Time Demands) ลักษณะที่เด่นชัดประการหนึ่งของความเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดย่อมก็คือ เจ้าของที่เป็นผู้บริหารจะต้องปฏิบัติงานที่มีลักษณะแตกต่างกันหลายด้านทั้งที่เป็นงานด้านบริหารและไม่ใช่งานบริหารเพื่อที่จะควบคุมค่าใช้จ่าย

5. ผลกระทบที่มีต่อครอบครัว (Impact on the Family) ความเสี่ยงที่จะสูญเสียทางการเงิน การขาดความมั่นคงในการทำงาน และการที่ต้องทำงานหลายด้านและไม่มีเวลาว่างเข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตส่วนตัวของผู้ประกอบการอีกด้วย โดยจะส่งผลกระทบอย่างสำคัญต่อครอบครัว ในขณะที่ความเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดย่อมนำครอบครัวให้มาอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น เนื่องจากมีเป้าหมายร่วมกัน แต่ความกดดันต่าง ๆ ก็สามารถทำให้ครอบครัวแตกแยกได้ เช่น ในเวลาที่ธุรกิจกำลังสูญเสียเงิน (สุสติ รุมาคม, 2544)

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

นิศรา จันทรเจริญสุข (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการของ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคพายัพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี จำนวน 276 ราย ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีผู้ที่ ต้องการจะออกไปประกอบอาชีพเพียงร้อยละ 20.7 เท่านั้น โดยนักศึกษามีเหตุผลที่ให้ความสนใจที่จะ ออกไปประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วดังนี้ เป็นอาชีพที่อิสระไม่เป็นลูกจ้าง ใคร เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความอดทนสูง เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ เป็นอาชีพที่ ได้ผลตอบแทนมากกว่าเงินเดือนประจำ เป็นอาชีพที่ควรสนใจเพราะมีการว่างงานมากขึ้น เพื่อสืบทอด กิจการของครอบครัว ส่วนนักศึกษาที่ไม่ให้ความสนใจที่จะออกไปประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนั้นมีเหตุผลดังนี้คือ ไม่ต้องการเสี่ยงในการลงทุน ไม่มีเงินทุนดำเนินการ ไม่มี ประสบการณ์ในการทำงาน ต้องการศึกษาคือในระดับที่สูงขึ้น และเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง

นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้มที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นการกำหนดท่าที ความรู้สึกในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งสามารถวัดได้จากความรู้ความเข้าใจ ความชอบความรู้สึก หรือความคิดเห็น และพฤติกรรม

- ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ความคิดรวบยอด หรือการรับรู้ เกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการว่าทราบ หรือไม่แน่ใจ หรือไม่ทราบ

- ความรู้สึก หมายถึง ความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการว่ามีความเห็น ด้วยในระดับมากที่สุด เห็นด้วยในระดับมาก เห็นด้วยในระดับปานกลาง เห็นด้วยในระดับน้อย หรือ เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วย

- พฤติกรรม หมายถึง ความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะออกไปประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วว่าจะเป็นผู้ประกอบการแน่นอน อาจจะเป็นผู้ประกอบการ ไม่แน่ใจ อาจจะไม่เป็นผู้ประกอบการ และไม่เป็นผู้ประกอบการแน่นอน

นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หมายถึง นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ประกอบการ หมายถึง การประกอบธุรกิจของตนเองแบบอิสระหรือลงทุนร่วมกับผู้อื่น เป็นนายจ้างของตนเอง ไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ที่แน่นอนแต่อาจได้กำไรเป็นผลตอบแทนจากการลงทุน